

Farliga kemikalier

Kontroll av kemiska produkter i
detaljhandeln

Kemiska produkter finns ofta på bensinmacken, i färghandeln eller bland rengöringsmedel i livsmedelsaffären. Under senare delen av hösten 2009 kontrollerade Miljö & Hälsoskydd bland annat märkning och barnskydd hos dessa produkter i detaljhandeln i Kungsbacka. Totalt berörde projektet 50 butiker, varav 16 fick besök av Miljö & Hälsoskydd.

Resultatet blev att ett antal felaktiga varor plockades bort från hyllorna, både i Kungsbacka och övriga landet. Totalt deltog cirka 150 kommuner i projektet som genomfördes under ledning av Kemikalieinspektionen.

Kungsbacka

Sammanfattning

HÖJD KUNSKAPSNIVÅ

Kunskapsnivån i detaljhandeln visade sig generellt vara låg inom de områden som projektet omfattade. Tillsynsprojektet har höjt kunskapsnivån i detaljhandeln. Tack vare utskicket innan kontrollerna var en stor del av arbetet med att upptäcka brister och få bort undermåliga produkter från butikshyllorna redan gjort när Miljö & Hälsoskydd kom ut, vilket gjorde tillsynstiden på plats effektiv. Eftersom det inte angavs i utskicket vilka butiker som skulle få inspektioner kan man anta att även många av de butiker som inte fick någon inspektion under projekttiden höjt sin kunskapsnivå och gått igenom sitt sortiment.

STOR GENOMSLAGSKRAFT

Projektet har varit stort, med ungefär 150 deltagande kommuner, vilket gett stor genomslagskraft. Flera butiker som tillhör större kedjor hade fått instruktioner från centralt håll om att ta bort vissa produkter, efter det att brister uppmärksammats vid inspektion någonstans i landet. På detta sätt har resultatet från en kommuns tillsyn kunnat sprida sig över resten av landet. När turen nu kommer till Kemikalieinspektionen, som ska inspektera primärleverantörerna, kommer resultatet få ännu större genomslagskraft.

UPPFYLLT MÅL

Målet med projektet var att få bort produkter med dålig produktinformation från den svenska marknaden och att väcka intresse och öka kunskapen om kemiska produkter och det regelverk som rör dem. Det målet har uppfyllts.

Bakgrund

Under 2009 och 2010 genomförs ett gemensamt projekt mellan Kemikalieinspektionen och landets kommuner. Projektet, som kallas KID 0910 (Kemikalier I Detaljhandeln 2009–2010), har en huvudsaklig inriktning mot kontroll av förbudet mot fosfater i textiltvättmedel, märkning, överlåtelsestillstånd för särskilt farliga produkter, barnskyddande förslutning och varningsmärkning kännbar med handen, så kallad taktill märkning.

Målet är att:

- Få bort produkter med dålig produktinformation från den svenska marknaden.
- Väcka intresse och öka kunskapen om kemiska produkter och det regelverk som rör dem.

Miljö & Hälsoskydd genomförde inspektioner huvudsakligen under oktober och november 2009.

AVGRÄNSNINGAR

De produkter som ingår i projektet är de som är märkta med faroklassificeringssymbol. I projektet ingår inte kosmetika och hygieniska produkter, läkemedel eller avfall. Miljö & Hälsoskydd inspekterar detaljhandlare, och Kemikalieinspektionen inspekterar de tillverkare och importörer vars produkter rapporterats som bristfälliga. Tveksamma fall som Miljö & Hälsoskydd upptäckte rapporterades till Kemikalieinspektionen för kännedom.

MÅLGRUPP

Målgruppen var butiker som säljer kemiska produkter till allmänheten. Detta innebär både verksamheter som normalt har återkommande inspektioner från Miljö & Hälsoskydd, och sådana verksamheter som inte brukar inspekteras.

TIDSRAM

1 oktober 2009 – 18 december 2009.

GENOMFÖRANDE

Utskick med information gjordes till 50 verksamheter i början av oktober. Därefter genomfördes totalt 16 inspektioner. Tre inspektioner på bensinstationer var föranmälda och gjordes i samband med vanlig rutintillsyn. Övriga 13 inspektioner gjordes oaviserade.

Tiden som lades ner på varje verksamhet varierade beroende på tillgänglig tid, antal produkter i butiken, antal produkter som hade brister och behövde rapporteras med mera. På ett fåtal ställen hann Miljö & Hälsoskydd titta över hela sortimentet, men på de flesta ställen gjordes mer eller mindre omfattande stickprov.

Resultat

- 12 av de 16 butikerna kontrollerade inte om produkter som levererades till dem hade taktill märkning och barnskyddande förslutning
- 12 av de 16 butikerna gjorde inte stickprov på om de barnskyddande förslutningarna fungerade
- I 4 av de 16 inspekterade butikerna upptäcktes inga produkter med brister.
- 6 av de 16 butikerna hade inte placerat faroklassificerade kemiska produkter med tanke på att små barn skulle ha svårt att komma åt dem
- 1 av de 16 butikerna förvarade inte kemiska produkter avskilt från livsmedel
- 686 faroklassificerade produkter granskades totalt
- 44 produkter med anmärkning rapporterades till Kemikalieinspektionen
- 17 produkter hade sådana brister att de inte fick säljas, och blev bortplockade från butikshyllorna vid inspektionstillfället
- 13 produkter saknade fungerande barnskyddande förslutning
- 12 produkter hade bristande kännbar varningsmärkning
- 10 produkter hade brister i övrig märkning

BRISTER

Av de 13 produkterna som hade brister i barnskyddande förslutning var det fem som kunde skruvas upp helt utan att korken samtidigt behövde tryckas ner. Efter att blivit hårt åtskruvad aktiverades barnskyddet och fungerade på rätt sätt. Dessa fick vara kvar i butikshyllorna efter åtgärd.

Av de tolv produkterna som hade brister i taktill varningsmärkning var det fyra där endast vissa förpackningar saknade märkningen. Det handlade om produkter där den taktilla varningsmärkningen klistrats på (ej instansad i förpackningen). Det kan bero på att märkningen trillat av, eller att det slarvats vid märkningen. Förpackningar som skulle haft men saknade kännbar varningsmärkning togs bort från butikshyllorna och fick inte säljas förrän märkningen åtgärdats.

Endast en inspekterad butik sålde särskilt farliga tillståndspliktiga produkter, och inga brister i hanteringen av dessa uppmärksammades. Inte heller upptäcktes några tvättmedel med förbudet fosfatinnehåll.

ANSVAR

Många av de inspekterade verksamheterna kände inte till att de hade ett ansvar för att de produkter de sålde hade korrekt märkning, taktillmärkning och barnskyddande förslutning. De uppgav att de trodde att ansvaret för produkterna helt vilade på tillverkare och leverantörer. Hos de butiker som uppgav att de hade en egenkontroll kring taktill märkning och barnskyddande förslutning hittades ändå produkter med brister som ”slunkit igenom” denna kontroll.

GENOMGÅNG

Vid inspektionerna uppdagades att flera av företagen gått igenom sitt sortiment efter Miljö & Hälsoskydds utskick, och att många hittat och åtgärdat brister på egen hand. Ett företag uppgav att man hittat så många som 100 produkter med brister i antingen kännbar varningsmärkning eller bristande barnskyddande förslutningar.

Vid Miljö & Hälsoskydds inspektioner i flera butiker tillhörande större kedjor upptäcktes att de hade fått instruktioner från centralt håll om att ta bort vissa produkter från hyllorna under hösten. Andra ställen hade fått information från sina branschorganisationer om det aktuella tillsynsprojektet, och hade därmed haft möjlighet att förbereda sig inför inspektionen. ●

